

เรื่อง วัฒนธรรมการกินหมากของคนไทย

รายละเอียด

พิศพัทธ์รื่องพัทธ์รื่องตั้งจันทร

พิศชนงกงงอนดั่งคันศึลบี

พิศเนตรดั่งเนตรมฤติน

พิศทนต์ดั่งนิลอันเรียบราย

ความงามของนางในวรรณคดีของไทยทุกเรื่อง นางเอกต้องมีฟันดำราวกับนิล จึงจะถือว่างดงาม ดังนั้นการกินหมากจึงอยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน และกำลังจะสูญหายไปจากสังคมไทยในไม่กี่ปีข้างหน้า เพราะคนไทยทุกคนเลิกกินหมาก เราจึงบันทึกวิถีชีวิตของคนไทยในอดีตไว้ให้เป็นหลักฐาน เพื่ออนุชนที่รักของเราได้เข้าใจในวัฒนธรรมการกินหมาก การกินหมากในสังคมไทยมีมาหลายศตวรรษ ประเทศในแถบตะวันออกเฉียงใต้เป็นเครื่องดับกลิ่นปากและทำให้ฟันคงทน จากวรรณคดีเรื่องลิลิตพระลอ มีคำว่า สลา ซึ่งหมายถึงหมากปู้เจ้าสมิงพราย เสกหมากให้พระลอสวย ที่เรียกกันว่าสลาเหิน หรือหมากบิน ทำให้พระลอหลุมหลงในพระเพื่อนพระแพงหมากจึงมีมานานหลายร้อยปี และคู่กับชาติไทยมาช้านาน เมื่อกินหมากฟันต้องดำ คนฟันดำจึงเป็นคนสวยคนหล่อในอดีตของสังคมไทย ความจริงการกินหมากเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการรักษาฟัน รักษาช่องปาก รักษาไม่ให้มีกลิ่นปาก เมื่อหนุ่มสาวอย่างเข้าสู่วัยรุ่นต้องกินหมากกันทุกคนนับตั้งแต่พระยามหากษัตริย์จนถึงสามัญชนล้วนกินหมากกันทั้งสิ้น การแต่งงานเจ้าบ่าวต้องยกขันหมากไปบ้านเจ้าสาว การกินหมากมายกเลิกไปในสมัยของจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้สั่งให้ทุกคนเลิกกินหมาก เพราะท่านต้องการให้ประเทศไทยเป็น

อารยประเทศ จึงให้ทุกคนเลิกกินหมาก โคนต้นหมาก การกินหมากจึงหายไปจากประเทศไทย

การกินหมากมีเขียนหมาก เป็นสิ่งบอกถึงฐานะทางสังคมของผู้เป็นเจ้าของ พระเจ้าแผ่นดินมีเขียนหมากทองคำหีบหมากจะทำหน้าที่เครื่องประดับยศ ที่จะได้รับพระราชทานจากพระเจ้าแผ่นดิน เขียนหมากเป็นภาชนะที่ใช้วางตลับหมาก ตลับยาเส้น กระจุกปูนและซองสำหรับใส่พลู เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการกินหมาก แต่เดิมการกินหมากเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ถือว่าการกินหมากเป็นสิ่งดีงาม และเชื่อกันว่าคนงามต้องฟันดำและปากแดง เขียนหมากจึงเป็นสิ่งสำคัญของทุกคนที่จำเป็นต้องมีติดบ้านไว้เสมอใช้สำหรับรับแขกที่มาเยี่ยมเยียนถึงเรือนชาน การเรียกเขียนหมากเรียกไม่เหมือนกัน สำหรับพระมหากษัตริย์เรียกว่า พานพระศรีภาคเหนือภาคกลาง เรียกว่าขันหมาก

ในชนบทส่วนใหญ่จะพบเขียนหมากที่ทำด้วยไม้และทองเหลืองอยู่มาก เขียนหมากจะทำด้วยไม้เนื้อแข็งหรือไม้เนื้ออ่อน จำพวกขนุน ไม้มะม่วง นิยมทาสีผิวนอกเป็นสีดำ ทำจากเขม่าคลุกน้ำมันยางแล้วจึงแกะสลักลวดลาย โดยใช้มีดคมกรีดเป็นลายเส้นอย่างง่าย ๆ เช่น ลายขนมเปียกปูน ลายเส้นแต่งสีต่าง ๆ ตามความนิยมแต่ละท้องถิ่น การกินหมากใกล้จะกลายเป็นตำนานหรือเป็นเรื่องเล่าขานกันอย่างไม่จบสิ้น และคนรุ่นใหม่จะไม่เข้าใจว่าหมากคืออะไร เพื่อบันทึกเรื่องราวของวัฒนธรรมการกินหมาก เราจึงไปบันทึกรายการการกินหมากของแม่เสนอ สิทธิปราชญ์ท้องถิ่นของนครไตรตรึงษ์ เพื่อบันทึกความทรงจำไว้ก่อนที่จะไม่มีใครกินหมากอีกต่อไป....

คำสำคัญ : การกินหมาก

ที่มา : เมืองไตรตรึงษ์ ตามร่องรอยแห่งตำนานและประวัติศาสตร์. (ม.ป.ป). กำแพงเพชร: ม.ป.ท.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-03-03

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1335&code_db=610004&code_type=01